

1940’larda sıra Yahudilerdeydi, şimdi kimde?

Mehmet Akşit

Suratlar gergin. Gözler ateş püskürüyor. Belli, kararlılar. En önde belediye başkanı, arkasında bir takım insanlar, bağırarak ve kollarını sallayarak, yokuştan aşağı koşar adımlarla iniyorlar. Sağdan soldan insanların katılmasıyla kalabalık büyüyor. Hatta aralarında çocuklar bile var. Arkasındaki kalabalığı gören belediye başkanı daha da coşuyor. İşte kasap, ekmekçi, öğretmen ve polis memuru. Göbeğini tuta tuta, başını sallaya sallaya en önde o, herkese öncülük yapıyor. Köşeyi dönünce karşısına kasabanın sinagogu çıkıyor. İtişe, tepişe, küçük meydanı dolduruyorlar. Önce taşlar atılıyor. Sonra bina ateşe veriliyor. Topluluk, yükselen dumanı ve alevleri sanki bin yıllık bir dini ayini yerine getirir gibi coşkuyla karşılıyor. İçeriden çılgınlık yükseldikçe dışarıdakiler daha da azıyorlar. Sonra ateşin ferisi sönüyor. Yakılmış ve yıkılmış binadan hafif bir duman tütüyor. Meydandakiler görevlerini yerine getirmenin huzuruyla evlerine dağılıyorlar. O gün şeytanlar eğlencede, melekler yasta. 50 yıl sonra, ben de aynı sokakta bir taşın üzerine oturmuşum, sessizce ağlıyorum. Karşımda oturan meslektaşımın eli elimde, bakıyorum, o da ağlıyor.

Aslında o güne ne kadar da neşeli başlamıştık. Beni ziyaret eden meslektaşımınla beraber sınırdan sadece birkaç kilometre uzak olan o şirin Alman kasabasına geyecektik. Tepenin üstüne kurulmuş olan şatoyu, müzeyi, çarşı ve pazarı dolaşacaktık. Önce kendimizi Sinagog Çıkmazı adlı bir sokakta bulduk. Sonra ayaklarımız bizi sokağın sonundaki sarı bir plaketin önüne götürdü. Yerinde yeller esen sinagogun öyküsünü okuduk. Okudukça ayaklarımız bizi taşıyamaz hale geldi. Sonra bir taşın üzerine çöküp derin düşüncelere daldık.

Bazıları bu karanlık günlerinin sorumluluğunu sadece bir ülkeye yüklüyor. Aslında hepimiz, değişen oranlarda Avrupa

da ki her ülkenin bu sorumluluğu paylaştığını gayet iyi biliyoruz.

1990 yılların başında New York’ da, cebimde 5 bin dolar, dünyanın ilk dizüstü bilgisayarını satın alma telaşındaydım. Ancak, çok az sayıda piyasaya sürüldüğü için hangi dükkâna varsam, yokları buluyordum. Sonunda Manhattan’da bir yeri önerdiler. Orada, dükkânın içerisinde, birkaç kişi aynı bilgisayarı satın almak için sanki birbirleriyle yarış halindeydiler. Dükkân sahibi eline fırsatı geçirmiş ya, biraz da nazlanıyordu. Bu arada kasanın önünde oturan geleneksel Yahudi kıyafetli yaşlı bir adam dikkatimi çekti. Kendisine baktığımı fark etmiş olmalı ki nereden geldiğimi sordu. Ben de gülümseyerek Hollanda’dan dedim. Dükkânda çalışan tezgâhtar olabildiğince sırtarak, “bizim patron çok iyi Felemenkçe bilir, Antwerpen’den göç etti” “Aman ne güzel. Artık bana bir dizüstü bilgisayarı satarsınız”. Yaşlı adam yüzünü buruşturarak: “İkinci dünya savaşını yaşamış biri olarak Hollandaca konuşmak istemem. Sonra sesini yükselterek Hollandaca “İşte bak burada, yakala şu Yahudi’yi” diye bağırıldı. Ne yapacağımı bilmez bir şekilde, kekeleyerek, ben aslında Türküm” dediğimi anımsıyorum. Hiç unutmam. Adamcağız kaşlarını kaldırarak beni gözleriyle bir güzel süzmüş, sonra tezgâhtara doğru dönerek “Verin şuna istediği bilgisayarı” demişti.

Almanlara karşı savaşan müttefikler de az masum insan öldürmemişler. Aşağıdaki öyküyü, Türkiye’de bir tatil köyünde tanıştığım ve mühendislik eğitimini Almanya’da görmüş yaşlı bir beyefendiden dinlemiştim. “İkinci dünya harbinden önce, sınavları geçerek, devletimiz tarafından mühendislik eğitimi görmek üzere Almanya’ya gönderilmiştim. Yirmi kadar Türk öğrenci Dresden’de eğitim görüyorduk. Savaş çıkınca Türkiye’ye gidiş yollarımızı tıkanmış ve böylece hepimiz Almanya’da

kısılmış kalmıştık. Dresden harpten nasibini almamış ender Alman şehirlerinden biriydi. Sanki Dresden'in dokunulmazlığına hepimiz inanmıştık. O meşum güne kadar.” Alnında boncuk boncuk ter biriken yaşlı adamın sesi titremeye başlamıştı. “Sen, sığınakta beklerken yaklaşan uçakların uğultusunu ve giderek yakına düşen bombaların korkusunu yaşadın mı hiç? Sen, yangının gürültüsünü, yükselen ateşin yarattığı fırtınayı bilir misin? İnsanların alevlerin içine çekilerek yüzlerce metre havalandığını ve sanki cehenneme yükselir gibi kaybolduklarını gördün mü hiç?” Evet ben, hepsi pırlanta gibi olan arkadaşlarımı o gün kaybettim. Dresden bombardımanından sağ çıkan tek Türk öğrenci, evet işte o benim.

Bir daha bu tür olayların yinelenmemesi için ne yapmalıyız? Milton Mayer, “onlar hür olduklarını sandılar” [1] adlı kitabında Almanya'nın nazizm uçurumuna nasıl sürüklendiği araştırmış. Almanya'nın felakete birden değil ufak ufak adımlarla yaklaştığını, “ulusal düşmanla mücadele ediyoruz” sözleriyle toplumun bir takım hoş olmayan gelişmelere duyarsız bırakıldığını ve zamanla halkın yeni ortama alıştığını belirtiyor. Örneğin, 1942 de ki uygulamaları halkın 1933 de kabul etmesinin düşünülmemeyeceğini belirten yazar, felaketin önlenmesi için insanın daha başından bu gelişmelerin sonucunu görmesi gerektiğini söylüyor. Bu kitapta yazılanlarla Hollanda'nın bu günkü durumu arasında benzerlikler olduğunu görüyoruz. İsterseniz gelin bir karşılaştırma yapalım:

Tehdit olarak görmek: Naziler her şeyden önce Yahudileri ulusal tehdit unsuru olarak kabul etmişler [2]. Son yıllarda Müslümanlar için yazılanlara bir bakınız. “İslam'ın özü tehlikelidir. İslam teröre ve şiddete teslim olmaktır. Bütün teröristler Müslüman ve bütün Müslümanlar teröristtir”. Yazıları inceleyince görüyoruz ki bunları yazanlar, Müslüman tanımıyla kimi zaman İslam dinine inananı, kimi zaman Türk'ü, Fashıyı ve bazen de teni koyu olan insanları kastediyorlar.

Aşağılamak: Naziler Yahudilerin Almanlara göre çok daha aşağıda olduğunu ileri sürmüşler [2]: Son yıllarda Hollanda da bakın neler söyleniyor: Bir Müslüman'ın söylediği ve inandığı her şey saçmadır. Müslümanlar uygar olmayıp geri bir kültüre sahiptirler. Müslümanları kabile ahlak değerleri yönetiyor”.

Hakaret etmek: Naziler Yahudilere parazit diyerek hakaret etmişler. Bazen de Yahudileri keçiye benzetmişler [2]. Hollandalılar son yıllarda daha da ileri giderek Müslümanlara Hollandacaya yeni girmiş olan geitenneuker (af ederseniz: keçi s.k.n) kelimesini yakıştırmışlar. İnanmazsanız gidin araştırın. İnternette, bu kelimeye 23100 kere rastlanıyor.

Ayrıcalıklı yasalar: Naziler Yahudilerin haklarını kısıtlayan özel yasalar çıkarmışlar. Şu anda Hollanda'da yaşayan azınlıkların haklarını kısıtlayan, onlara örneğin bir Japon'dan, Amerikalıdan daha az hak tanıyan yasalar var.

Değişen ortam nedeniyle bu olumsuzlukların etkisi altmış yıl öncesiyle aynı olacak diye bir şey yok. Ancak şu veya bu şekilde bu güzel ülkeye zarar vereceği kesin. Zaten belirtileri görülmeye başlandı bile. Hollanda'da nefretin diline alışıldı artık. Daha beş yıl önce bugün söylenenleri tasavvur edebilir miydik? Mayer'in kitabındaki yazılanları artık tanır olduk. Geçenlerde, sağ olsunlar, Hollanda'daki Yahudi kuruluşları bütün tren istasyonlarına, “1940'larda sıra Yahudilerdeydi, şimdi kimde?” yazılı posterler asmışlar. Sıranın kimde olduğunu biz gayet iyi biliyoruz. Biz sadece Hollanda'mıza yanıyoruz. Hepsi o!

Kaynaklar

1. M. Mayer, “They Thought They Were Free”, Un. Of Chicago Press, 1966.
2. K. H. Eitzen, "Zehn Knüppel wider die Judenknechte," *Unser Wille und Weg* (6) 1936, pp. 309-310.

13 Şubat 2006, Enschede

© 2006 Mehmet Akşit. Ancak ticari olmamak ve kaynak göstermek koşulu ile kullanılabilir.